

Strehaia – Important Center of Romanian Orthodoxy

Cezar Avram¹, Roxana Radu²

¹Prof. univ. dr., cercetător științific I, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” – Craiova, Academia Română, email: avramcezar@yahoo.com

²Conf. univ.dr., Facultatea de Drept și Științe Sociale, Universitatea din Craiova/ cercetător științific III, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” – Craiova, Academia Română, email: rocxaine@yahoo.com.

Abstract

Religious establishment of Strehaia has a history going back in time over 500 years, on the thread of a tradition initiated by the Craiovești boyars and continued by the lords of the Romanian Country who endowed the monastery, founded by Matei Basarab, with many donations and privileges. One of the most important episodes in the history of this place of worship is the establishment by Grigore Ghica and the existence of the Strehaia bishopric, which was placed in time by most historians between 1673 and 1679. Apart from the tradition of the existence of a diocesan seat in Strehaia while the bans (governors) of Oltenia has resided here, this article also addresses other issues such as the identity and activity of the Bishop Daniil, the fate of the monastery after the dissolution of the Strehaia bishopric until the present and its role in the development of important historical events, including: the Austrian domination over Oltenia between 1718-1739, the riot of the pasha of Vidin Pasvan Oglu and looting of the monastery by Turkish bands, the revolution of Tudor Vladimirescu in 1821 and harboring his troops to Strehaia, peasant uprising since 1826, the exile of the outlaw Iancu Jianu and his run from the convent etc.

Keywords: monastery, bishopric, diocese, lord, estate

Odată cu constituirea principatului Țării Românești, cultul ortodox a primit libertate deplină în organizarea Bisericii creștine. Episcopiile, și apoi mitropoliile au fost mai întâi păstorite de mitropoliții trimiși de la Constantinopol, care au dat bisericii o organizare nouă, desăvârșită pe vremea lui Radu cel Mare (1496-1508). În secolele XVII-XVIII, biserica a continuat să fie un stâlp important al statului, cu toate că regimul politic al Principatelor s-a modificat.

Strehaia a constituit un important punct administrativ și politic în perioada de început a Banatului Olteniei, fapt ce s-a reflectat și în ierarhia instituțională a bisericii. La sfârșitul sec. al XV-lea, boierii Craiovești au zidit aici un castel și o biserică (sau chiar o mănăstire), iar istoricii afirmă că e

posibil să fi existat la Strehaia și o episcopie în perioada cuprinsă între desființarea Mitropoliei Severinului și înființarea episcopiei de la Râmnic (Bârlădeanu 1930; Lapedatu 1906; Ștefănescu 1956; Moisescu, Lupșa și Filipașcu 1957). Existența acestei episcopii se explică prin faptul că Bănia Olteniei, după mutarea de la Turnu Severin și până la înființarea Băniei Craiovei, în sec. al XVI-lea, și-a avut reședința la Strehaia. Motivele care au determinat apoi desființarea reședinței eparhiale de la Strehaia și înființarea celei de la Râmnic sunt exclusiv de natură politică, Radu cel Mare urmărind a ”înlătura dependența episcopiei de Craiovești” și a împiedica ”tendința de independență a Craioveștilor” (Ștefănescu 1956). Informații certe despre existența acestei prime episcopii la Strehaia nu există, în afară de pisania comemorativă a înființării episcopiei din anul 1673 care atestă că ”Grigorie Voievod, în domnia mării sale, la anul 1673, - socotitus-au dimpreună cu toți cinstiții sftenicii mării sale și au tocmit și au așezat această sfântă mănăstire a fi episcopie a Țerii Romînești; pentru că mai dinainte vreme au fost iarăși episcopie, ci fiind supărată (surpată) mult de puterea varvarilor s-au mutat la Râmnic” (Lapedatu 1906; Cernăianu 1931; Coravu 2007).

Pe locul vechii ctitorii a boierilor Craiovești (Iorga 1905; Iorga și Balș 1922; Bilciurescu 1890; Cernăianu 1931), Pătrașcu Vodă, tatăl lui Mihai Viteazul, a zidit o mănăstire (Năsturel 1914) pe care viitorul domn al Unirii a reparat-o pe când și-a avut aici reședința, ca bănișor al județului Mehedinți (Sîrbu 1904). Matei Vodă Basarab, care avea o moșie la Strehaia, a zidit aici, în anul 1645, mai întâi o biserică, apoi o mănăstire, actul de fundație aflat în *Condica mănăstirii* datând din 6 martie 1650 (Bianu 1904). Noua mănăstire a fost zidită, probabil, pe ruinele celei vechi, acesta fiind motivul pentru care, în urma săpăturilor arheologice, nu s-au depistat urmele unei alte biserici (Coravu 2007).

După înființarea ei, Matei Basarab a înzestrat mănăstirea, printr-un hrisov din 6 martie 1650, cu ”satul Strehaia... tot satul cu tot hotarul și cu toți rumânii și cu tot venitul...”, ”satul Stângăceaoa din dos și satul Stângăceaoa din față cu toți rumânii și cu tot venitul...”, ”satul Bresnița de sus... cu tot hotarul și cu rumânii și cu tot venitul...”, ”satul Bresnița de jos” cu rumânii vânduți, o parte din satul Vlădășeștii fără rumâni, ”satul Coșcodia... cu tot hotarul și cu toți rumânii și cu tot venitul...” și ”satul Drăguleștii ce se chiamă Busul și rumâni care s’au vândut... cu feciorii lor” (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 7, 8, 22, 23-24). Tot ctitorul ei a mai dăruit mănăstirii Strehaia ”jumătate de vamă din târgul Strehăii și cu merticul de sare de la vel ocna de s’au luat pre an câte bolovani 75” (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 4).

Urmând exemplul înaintașului său, domnitorul Constantin Șerban a întărit mănăstirii stăpânirea asupra moșiei și satului Strehaia prin cartea din 25 iunie 1654 (Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 326: 4v.-5; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714: 910v. -911; Chiriță 1939) și prin cartea din 2 septembrie 1655 a pus sub stăpânirea egumenului Teodosie pe

toți rumânii care au fost înscriși în catastihul lui Matei Basarab din Strehaia (Arh. St. Buc. *Mănăstirea Strehaia*, XIV: 9; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714: 953; Chiriță 1939).

În timpul primei sale domnii, Grigorie Ghica a ordonat, la 18 martie 1664, samnicilor mehedințeni să nu mai îngreuneze pe locuitorii "sloboziei mănăstirii Strehaia" la "sembrii" ci să-i lase "aș dare seama precum dau și birnicii, iar mai mult să nu le ia" (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 9).

La rândul său, Radu Leon Voievod a întărit stăpânirea mănăstirii peste satele Bresnița de jos (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 36-37) și Bresnița de sus (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 35-36), scutind-o și "de lucru domnesc, și de cai de olac, de podvoade, de mertice, și de slugile domnești, și de toate mâncăturile câte sunt preste an în țara Domniei Meale, de nimic val sau băntuială să nu aibă", cum stă scris în cartea din 27 mai 1668 (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 9; Chiriță 1939).

Constantin Basarab Brâncoveanu a întărit drepturile mănăstirii Strehaia și după mutarea târgului din "calea răutăților" la Cerneți (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 4), cedând, de asemenea, mănăstirii și jumătate din vama târgului de la Cerneți (Arh. St. Buc. *Mănăstirea Strehaia*, XIV: 23; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714: 948v.-949; Chiriță 1939). Printr-o carte din 20 august 1689, domnitorul a scutit oamenii mănăstirii de dijmărit (Arh. St. Buc. *Mănăstirea Strehaia*, XIV: 16; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714: 947v.-948).

Atât Șerban Cantacuzino, cât și Nicolae Mavrocordat au întărit daniile înaintașilor lor făcute mănăstirii ((Arh. St. Buc. *Mănăstirea Strehaia*, XIV: 27, 29; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714: 950v.-951; Chiriță 1942), iar ultimul a reînnoit scutirea de dijmărit, vinărici și oierit a satului Strehaia, prin cartea din 27 aprilie 1716 (Arh. St. Buc. *Mănăstirea Strehaia*, XIV: 29; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714: 951; Chiriță 1942).

Împrejurările înființării episcopiei de la Strehaia se situează în timpul celei de-a doua domnii a lui Grigorie Ghica (1672-1674), fiind legate de dorința domnitorului fie de a răsplăti pe cineva "care-i făcuse vre-un însemnat serviciu" (Lapedatu 1906; Iorga 1928), fie de a-și face venit din venitul ei (Bodin 1932), fie de a urmări "procopsirea vreunui protejat" (Ionescu 1914). Într-o altă ipoteză, domnitorul Grigorie Ghica a înființat episcopia de la Strehaia pentru a-i conferi scaunul episcopal ierarhului Daniil, "striin din Țara Moldovei", care-l adăpostise, probabil, în timpul pribegiei sale prin Moldova către Viena, în 1644 (Șerbănescu 1954; Șerbănescu 1961). Domnitorul ar fi dorit să ofere o răsplată pentru ajutorul dat de ierarhul de "prin părțile Focșanilor", însă fie că nu a mai vrut să provoace o criză bisericească prin înlocuirea altui ierarh cu Daniil (Șerbănescu 1954), fie că și-a dorit să reînvie o tradiție "pentru că mai dinainte vreme au fost iarăși episcopie, ci fiind supărată (surpată) mult de puterea varvarilor s-au mutat la Râmnic", așa cum stă mărturie pisania comemorativă a înființării episcopiei din anul 1673 (Lapedatu 1906; Cernăianu 1931; Coravu

2007). Corelând aceste date cu un act de vânzare-cumpărare din 1686, despre Daniil se spune că ar fi fost un arhiepiscop care, împreună cu Teodosie, "fost mitropolit al Moldovei", a cumpărat o moșie "la capul târgului Focșanii de sus" (Lapedatu 1906).

Cu privire la identitatea episcopului Daniil există însă multe opinii controversate care îl identifică pe acesta fie cu un "fost mitropolit la Sofia", pe baza unui zapis de danie datând din 3 iulie 1681 prin care Dionisie Ieromonah lăsa Episcopiei Râmnicului schitul său de la Țeica "din sus de Ocnele Mari ale Vâlcei" (Bianu 1904), fie cu un preot rătăcitor care predica cuvântul lui Dumnezeu prin sud-estul Ardealului și care a fost numit episcop "calvinist" în ținutul Făgărașului între 1662-1685. Un an mai târziu, același Daniil a trecut în Țara Românească, unde a participat la sfințirea lui Varlaam de Alba Iulia din 1686, sub numele de "Daniil proin Ardelean", fiind identificat cu cel care a tradus "Îndreptarea legii" sau "Pravila" de la Târgoviște din 1652 (Bunea 1902). În opinia lui N. Iorga, Daniil ar fi fost un mitropolit al Ardealului, hirotonisit poate în Țara Românească, după moartea lui Simion Ștefan din 1651, și care, potrivit diplomei lui Rákóczy al II-lea, depindea direct de superintendentul calvin (Iorga 1902). Din informațiile furnizate de Iorga rezultă că Daniil a fost confirmat, în 1662, de Mihail Apaffy ca episcop calvin al Țării Oltului, de unde a trecut la curtea boierilor munteni, găsindu-și sfârșitul, probabil, în exil (Iorga 1902). Și pentru Iorga, Daniil, episcop al Țării Oltului, ar fi același cu "Daniil Andrian din Panonia", traducătorul "Pravilei" lui Matei Basarab. Iorga rectifică de mai multe ori datele și informațiile despre Daniil (Iorga 1908; Iorga 1915), ajungând la concluzia că Daniil, cel care a tradus "Îndreptarea legii" în 1652, a fost mitropolit al Ardealului după anul 1654, de unde a trecut în Oltenia ca episcop al Strehaiei (Iorga 1926). Tot lui i s-au atribuit scrierea "Cronicii Țării Românești dintru început", traducerea lucrării lui Gavril Protul "Viața și traiul sfinției sale Părintelui Nostru Nifoniu Patriarhului Țarigradului, care au strălucit între multe patemi și ispite în Țarigrad și în Țara Muntenească" (Dumitrescu 1916) și cea a Bibliei de la 1688 (Lupaș 1928). Și cu privire la originile acestui "striin de Țara Moldovei" există mai multe opinii, susținându-se că ar fi fost fie român, fie grec (Diaconescu 1926-1927).

Disponând de toate aceste date, D. Bodin a ajuns la concluzia că este vorba despre trei persoane diferite. Primul este Daniil Andrean, monahul din Țara Panoniei (Bianu și Hodoș 1903), român din Ardeal sau din Țara Românească, cel care a tradus "Îndreptarea legii" la îndemnul Mitropolitului Ștefan căruia i-o și închină, și care, după moartea lui Simeon Ștefan, ajunge Mitropolit al Ardealului între anii 1653-1656 (Mangra 1906) și episcop al Țării Oltului în perioada 1662-1668, de unde trece iar în Moldova. În 1668, "Daniil, ce au fost mitropolit la Beligrad în Țara Românească" primește un act de danie de la voievodul moldovean Iliăș Alexandru, iar în 1686 "Daniil proin Ardelean" participă la alegerea și sfințirea lui Varlaam ca Mitropolit al Ardealului (Bodin

1932; Meteș 1930; Meteș 1935). Un al doilea ”proin Sofia Daniil mar(tor)” apare în documentul de la 3 iulie 1681 prin care Dionisie Ieromonahul lăsa Episcopiei Râmnicului schitul său de la Țeica (Bodin 1932). Un al treilea Daniil ar fi însă, în opinia lui Bodin, episcopul Strehaiei: un simplu monah, aflat însă în legături strânse de prietenie cu domnitorul Grigorie Ghica, fapt pentru care a fost sfințit ca episcop de către Varlaam, Mitropolitul ”a toată Țara rumânească și exarh al Plaiurilor” (Bodin 1932).

Scaunul episcopal de la Strehaia, care-și întindea jurisdicția asupra județului Mehedinți (Lapedatu 1906; Bârlădeanu 1930; Șerbănescu 1954; Moisescu, Lupșa și Filipașcu 1957), s-a menținut însă doar pentru o scurtă perioadă, în timpul lui Grigorie Ghica și Gheorghe Duca Vodă – între 1673 și 1679, și, probabil, până spre sfârșitul domniei lui Șerban Cantacuzino, în anul 1688 (Bodin 1932; Lapedatu 1906; Bârlădeanu 1930). Opinia majoritară situează momentul înființării episcopiei între 15 ianuarie 1673, când Ștefan egumenul a fost ales episcop al Râmnicului (Craiovescu 1886), și 15 aprilie 1673, dată care rezultă din pisania comemorativă a înființării episcopiei (Lapedatu 1906; Cernăianu 1931; Coravu 2007). Într-o opinie singulară, data înființării episcopiei s-ar situa undeva pe parcursul anului 1672 (mai-iunie), când Grigorie Ghica a rupt ”o parte din teritoriul eparhiei” lui Varlaam, episcopul Râmnicului, și a creat episcopia Strehaiei, unde ”a înscăunat pe episcopul Daniil, aflat până atunci la schitul Babele din Vrancea” (Șerbănescu 1954). Ipoteze diferite există și cu privire la durata acestei episcopii. În afară de opinia majoritară, susținută de I. Bianu, D. Bodin, V.P. Bârlădeanu și Al. Lapedatu, potrivit cărora durata episcopiei Strehaia se întinde între anii 1673 și 1688, s-au formulat și alte ipoteze în care se susține că ea ar fi durat fie până în anul 1675 sau 1676 (Dumitrescu 1916; Dumitrescu 1923; Meteș 1930; Meteș 1935; Moisescu, Lupșa și Filipașcu 1957), fie până în 1678 sau 1679 (Lupaș 1918; Șerbănescu 1954; Coravu 2007), când proaspătul venit la domnie Șerban Cantacuzino ”aducând înapoi rosturi canonice, a trebuit să înlăture încă de la început această ciudată episcopie din placul domnesc” (Iorga 1928). Această ultimă ipoteză pare a fi susținută de documente de arhivă care atestă faptul că, după desființarea episcopiei Strehaia de către Șerban Cantacuzino, Daniil a fost mutat la mănăstirea Cotroceni, unde a stat ”de la 29 noiembrie 1679 până la 21 ianuarie 1682, în care timp actele mănăstirii fac des pomenire de starețul ei: episcopul și uneori arhiepiscopul Daniil” (Șerbănescu 1954; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 690: 10, 10v., 21, 21v., 49, 49v.; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 692: 20v., 22, 46, 50, 90), ceea ce ne îndreptățește să considerăm anul 1679 ca fiind ultimul an de existență al episcopiei Strehaia.

Cu privire la activitatea episcopului Daniil s-a spus că ”slujba cu care era investit nu avea în ochii săi aerul unei înalte misiuni ci greutatea unei cariere trecătoare care trebuie să renteze cât mai mult”, dar nici nu se putea altfel într-o episcopie ”făurită pentru venituri”, pe care domnitorii au menținut-o

”atâta vreme cât Daniil a răspuns banii doriți” (Bodin 1932). Administrator al moșiilor episcopiei, el era însărcinat cu strângerea dărilor de la rumânii și țiganii care munceau pe aceste moșii. Episcopia Strehaia trebuia să plătească haraciul de 150 de ughi pe an, câte 12 bani ca ”plocon” la alegerea fiecărui nou domnitor, câte o vadră de vin din zece și câte 13 bani pentru ”litra de stupi sau de rămători” (Bodin 1932). La 17 ianuarie 1673, Grigorie Ghica l-a împuternicit pe egumenul Eftimie să supună și să aducă de oriunde pe ”slobozani din Strehaia” (BAR. *Condica Mânăstirii Strehaia*. mss. 500: 9) care fugeau de pe proprietățile mânăstirii din cauza condițiilor de exploatare a muncii lor și a dărilor pe care trebuiau să le plătească mânăstirii (Bodin 1932), ceea ce ne îndreptățește să considerăm că înființarea episcopiei a avut loc după această dată. Se pare că fenomenul părăsirii moșiilor de către rumânii și țiganii robi și adăpostirea acestora în păduri luase o asemenea amploare încât, prin hrisovul dat de Grigorie Ghica la 15 aprilie 1673 și întărit de Gheorghe Duca Vodă la 2 martie 1674 (BAR. *Condica Mânăstirii Strehaia*. mss. 500: 102-103) se deplânge, într-o notă evident exagerată, soarta preoților și călugărilor rămași ”la lipsă și pustiire” din cauza fugii enoriașilor, precum și a ”svinte(lor) biserici pustii și închise, lipsite de toată svânta și dumnezeiasca slujbă, rămânând creștinii neispovediți, neindireptați și neslужиți”. Din aceste motive, domnul, văzându-i ”întru multe și greale nevoi, a făcut socoteală dimpreună (...) cu cinstitul și prea svințitul părintele (...) Chir Vlădica Varlaam, mitropolitul Țării, i chir Ștefan, episcopul Râmnicului, i chir Grigorie Episcopul Buzăului, i chir Daniil Episcopul Strehăii” și au dat privilegiile episcopilor, bisericilor și mânăstirilor pentru ca preoții și călugării ”să poată fi numai de paza svintelor besearici și să le fie mila dela Domnie...” (BAR. *Condica Mânăstirii Strehaia*. mss. 500: 102-103).

Preocupările lui Daniil de a înmulți averea episcopiei și de a administra cât mai bine reies dintr-o serie de acte de donație și de vânzare-cumpărare încheiate de către acesta. Astfel, la 21 martie 1675, Daniil, în numele episcopiei pe care o păstora, a primit de la Martin și soția sa Oprea casa, pivnița, foșorul și grădina cu pomi din satul Samarinești pentru ”întărire și nouă vecnică pomenire” (Arh. St. Buc. *Mânăstirea Strehaia*, XII: 1; Arh. St. Buc. *Condica Mânăstirii Strehaia*. mss. 326: 52; Arh. St. Buc. *Condica Mânăstirii Strehaia*. mss. 714: 915; Cernăianu 1931). La 27 aprilie 1675, Anca și soțul său Dragul au vândut episcopului Daniil un țigan, Radul, ”pentru că ține și o țigancă a sfinteii Episcopii”, cu 30 de taleri, să fie ”moșie ohabnică el și feciorii lui și feciorii feciorilor lui” mânăstirii (BAR. *Condica Mânăstirii Strehaia*. mss. 500: 102v.-103). La începutul anului 1676, Daniil a cerut domnitorului Duca Vodă să-i îngăduie a avea patru vieri pe care să-i scutească de la dajdii, la viile episcopiei de la Oravița, așa cum reiese din cartea lui Duca Vodă din 10 aprilie 1676, prin care domnitorul îi aproba cererea (Arh. St. Buc. *Condica Mânăstirii Strehaia*. mss. 714: 947; Șerbănescu 1954). În cursul aceluiași an, episcopul a cumpărat încă două vii, una la 15 mai 1676 (Arh. St.

Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714: 915v.-916; Șerbănescu 1954), alta la 18 august 1676 (Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714: 926; Șerbănescu 1954).

În perioada imediat următoare desființării episcopiei, Daniil a fost numit de către Șerban Cantacuzino stareț la mănăstirea Cotroceni, unde a stat ”de la 29 noiembrie 1679 până la 21 ianuarie 1682” (Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 690: 10, 10v., 21, 21 v., 49, 49 v.; mss. 692: 20 v., 22, 46, 50, 90; Șerbănescu 1954). După această dată, ca urmare a închinării mănăstirii de către ctitorul ei la Sf. Munte Athos și trimerii lui Partenie ca stareț (Șerbănescu 1954), Daniil s-a retras la schitul Babele din Moldova, de unde se pare că venise (Șerbănescu 1954). Activitatea ulterioară a lui Daniil rămâne încă necunoscută, cu excepția consemnării momentului 1681 când un anume ”proin Sofia Daniil” apare ca martor în actul încheiat la 3 iulie 1681 prin care Dionisie Ieromonahul lăsa Episcopiei Râmnicului schitul său de la Țeica (Bodin 1932) și a episodului 1686 când ”Daniil proin Ardelean” a participat la alegerea și sfințirea lui Varlaam ca Mitropolit al Ardealului (Bodin 1932; Meteș 1930; Meteș 1935). Tot în anul 1686 Daniil ar fi cumpărat, împreună cu Teodosie, ”fost mitropolit al Moldovei”, o moșie ”la capul târgului Focșanii de sus” de la Andrei Pupăză și Gaftoana (Lapedatu 1906; Iorga 1904; Meteș 1930; Șerbănescu 1954).

Dintr-o scrisoare din 25 ianuarie 1689 ”a tot soborul mănăstirii Sovejii” reiese că Daniil a murit la schitul Babele (Șerbănescu 1954). Aflând de moartea sa, Șerban Vodă și-a trimis oamenii să-l aducă la București pe duhovnicul lui Daniil, mitropolitul Teodosie, pe care l-au pus la opreal(ă) zece săptămâni” pentru a mărturisi tot ce știa despre averea fostului episcop. După ce a aflat tot ce îl interesa, domnitorul a dat ordin să se ia ”tot ce au fost: veșminte, haine și alte lucruri scumpe, toate le-au luat... de le-au dus la București la mănăstirea lui Șerban Vodă la Cotroceni” (Șerbănescu 1954). La scurt timp după acest episod a murit și Șerban Cantacuzino, la 9 noiembrie 1688, motiv pentru care se consideră că moartea lui Daniil a avut loc pe la jumătatea anului 1688 (Șerbănescu 1954).

După desființarea episcopiei, Strehaia străbate o perioadă de declin în timpul războiului austro-turc, fiind arsă și jefuită de tătari, ca și în timpul stăpânirii austriece asupra Olteniei între anii 1718-1739. Chiar și în timpul acestei stăpâniri, prin Cartea Administrației Austriece din 25 mai 1728 se întărește mănăstirii Strehaia moșia Albulești, pe care să o stăpânească în pace de către moșia Bâcleșul (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 61). Printr-o altă carte din 6 iunie 1732, dată la Craiova, se recunoaște dreptul mănăstirii de a ține toată partea de moșie din ”Drăgulești ce se cheamă Busul, din Leotești și din Grădiște” (BAR. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500: 76v.; Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 326: 32).

Starea de decadență se datora, fără îndoială, și proastei administrări a mănăstirii de către egumeni. Astfel, la 18 decembrie 1761, Constantin Voievod

dădea poruncă mitropolitului să atragă atenția egumenilor de la mănăstirile Brâncoveni și Strehaia cu privire la starea proastă a celor două așezăminte religioase (Arh. Stat. Buc. *Mitropolia Țării Românești*. CDXCIV/5).

Continuând tradiția domnitorilor anteriori de a înzestra mănăstirea cu dani și privilegii, Alexandru Ipsilanti a dat ordin, la 14 martie 1778, ca toate privilegiile mănăstirii Strehaia ”să se păzească nestrămutat” (Cernăianu 1931; Chiriță 1939). La rândul său, Nicolae Constantin Caragea a întărit, la 2 august 1782, toate daniile și privilegiile mănăstirii Strehaia (Arh. St. Buc. *Mănăstirea Strehaia*. XIV: 47).

Soarta mănăstirii Strehaia se schimbă către sfârșitul sec. al XVIII-lea. Astfel, la 1 septembrie 1795, veniturile sale, alături de cele ale mănăstirilor neînchinat Cozia, Tismana și Câmpulung, sunt date ”spitalului de ciumați” (Arh. St. Buc. *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 141: 158v., 159, 159v.). La 6 mai 1798, la inițiativa mitropolitului țării și a boierilor veliți ai divanului, mănăstirea Strehaia este închinată orfanotrofiei din București, demers întărit de domnitorul Constantin Hangerli prin actul de închinare al mănăstirii la Orfanotropion din 29 mai 1798 (Arh. St. Buc., *Mănăstirea Strehaia*. XIII: 2; mss. 326: 54-59; Ploșor 1940). Ulterior, domnitorii Ioan Gheorghe Caragea și Alexandru Nicolae Șuțu au întărit închinarea mănăstirii la Orfanotropion, primul la 3 martie 1813 (Arh. St. Buc., *Mănăstirea Strehaia*. XIII: 3; mss. 326: 59v.-60), al doilea la 20 octombrie 1819 (Arh. St. Buc., *Mănăstirea Strehaia*. XIII: 4; mss. 326: 60v.-61; Ploșor 1940).

În timpul domniei lui Ioan Gheorghe Caragea, ca urmare a împărțirii mănăstirilor în trei categorii – cele din categoria I plăteau suma de 600 de taleri havaietul logofeției mari, 200 taleri la al doilea logofăt, 100 la muhardar și 50 la scris și cheltuiala hârtiei; cele de categoria a II-a plăteau jumătate, iar celor din categoria a III-a le revenea plata a 24 de taleri în total –; mănăstirea Strehaia a fost încadrată în cea de-a doua categorie (Urechia 1892b), drept dovadă că nu era săracă.

În timpul lui Alexandru Moruzi, mănăstirea Strehaia a fost prădată de cetele pașei de Vidin Pasvan Oglu, care au furat 3.000 de taleri, revenind, pentru a doua oară, în timpul domniei lui Mihail Șuțu, pentru a jefui mănăstirea de 30.000 de taleri și alte odoare bisericești și a arde chiliile (Urechia 1892a; Urechia 1892c).

Mănăstirea Strehaia a reprezentat un punct strategic și pe traseul lui Tudor Vladimirescu care, după Proclamația de la Padeș, și-a cantonat trupele aici, la sfârșitul lui ianuarie 1821, în așteptarea cetelor lui Dimitrie Macedonschi și Simeon Mehedințeanu. După plecarea oastei reunite, Tudor a lăsat la Strehaia o garnizoană de 200 de panduri, sub conducerea fratelui său Papa Vladimirescu (Academia Română 1964; Davidescu 1964), șederea acestor trupe în incinta mănăstirii producând anumite pagube care au fost reparate în anul 1826 (Coravu 2007).

Mănăstirea Strehaia a fost folosită ca loc de refugiu și de capii răscoalei din anul 1826, Ghiță Cuțui Olteanu și Simeon Mehedințeanu, ocazie cu care ”a suferit mari stricăciuni din partea turcilor și a trebuit să fie renovată și zugrăvită, după cum arată pisană din biserică” (Davidescu 1964).

Într-o scrisoare către Vasile Alecsandri din 26 decembrie 1882, I. Ghica povestește despre surghiunuirea lui Iancu Jianu la mănăstirea Strehaia, din porunca tatălui său, care vroia să-l împiedice să se căsătorească cu fiica unui țăran clăcaș. Iancu ”a trântit slujitorii și egumenul și a scăpat”, luând calea haiduciei (Ghica 1956).

Dacă în anul 1863, personalul mănăstirii număra 19 persoane (Cernăianu 1931), după secularizarea din 1864 mănăstirea Strehaia a devenit biserică de mir, funcționând ca atare până în anul 1957 (Coravu 2007), în prezent fiind mănăstire.

Prin istoria ei, prin valoarea arhitecturală și sculpturală, prin aportul său la îmbogățirea tezaurului cultural și spiritual al României, prin rolul de punct strategic pe care l-a jucat de-a lungul timpului în frământările sociale și politice petrecute în Țara Românească, mănăstirea și, pentru scurt timp, episcopia Strehaia se detașează ca un centru important al ortodoxismului românesc. Un monument istoric despre care Paul de Alep afirma, în vara anului 1657, cu ocazia vizitei întreprinse aici de suita patriarhului Macarie al III-lea al Antiochiei, că ”este o mănăstire domnească și este foarte prețuită în această țară pentru frumusețea sa și pentru întăriturile sale. Noi n-am întâlnit, desigur, nici o altă mănăstire deopotrivă cu aceasta” (Cioran 1900).

Bibliografie

- Academia Română. 1964. *Istoria României*, vol. III, București: Editura Academiei R.P.R.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Mănăstirea Strehaia*. XII.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Mănăstirea Strehaia*. XIII.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Mănăstirea Strehaia*. XIV.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Mitropolia Țării Românești*. CDXCIV/5.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 141.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 326.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 690.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 692.
- Arhivele Statului București (Arh. St. Buc.). *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 714.

- Bârlădeanu, V. P. 1930. Episcopia Strehăii. *Biserica Ortodoxă Română*: 650-59.
- Bianu, I. 1904. *Episcopia Strehaiei în anii 1673-1688. Notă istorică*. București: Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”.
- Bianu, I. și N. Hodoș. 1903. *Bibliografia românească veche (1508-1830). t. I*. București: Academia Română.
- Biblioteca Academiei Române (BAR). *Condica Mănăstirii Strehaia*. mss. 500.
- Bilciurescu, C. 1890. Mănăstirea Strehaia. *Mănăstirile și bisericile din România*: 161-75.
- Bodin, D. 1932. Episcopia Strehaiei. *Datina X*: 3-19.
- Bunea, A. 1902. *Vechile episcopii românesci a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Belegradului*. Blaj.
- Cernăianu, P. 1931. *Mănăstirea și episcopia Strehaiei*. București.
- Chiriță, I. 1939. Documente brâncovene și oltene. *Arhivele Olteniei XVIII*: 452-63.
- Chiriță, I. 1942. Documente brâncovene și oltene. *Arhivele Olteniei*: 202-19.
- Cioran, E. 1900. *Călătoriile Patriarhului Macarie de Antiohia în Țările Române 1653-1658*. București.
- Coravu, D. 2007. *Mănăstirea și episcopia Strehaia*. Slobozia: Editura Episcopiei Sloboziei și Călărașilor.
- Craiovescu, G. 1886. *Condica Sfântă. vol. I*. București.
- Davidescu, M. 1964. *Monumente istorice din Oltenia*. București.
- Diaconescu, E. 1926-1927. Bănia dela Strehaia. *Cercetări istorice II-III*: 245-53.
- Dumitrescu, Al. T. 1916. Contribuțiuni la Istoriografia românească veche. Despre ”Istoria Țării Românești dintru început” și autorul ei Daniil Panonianul, fost mitropolit al Ardealului și episcop al Strehăii, precursorul școalei latiniste (1652-1868). *Lui Ion Bianu, amintire*: 239-52.
- Dumitrescu, Al. T. 1923. Episcopul de la Strehaia (1673-1688). *Arhivele Olteniei 6*: 79-93.
- Ghica, I. 1956. *Opere. vol. I*. București.
- Ionescu, G. M. 1914. *Istoria Mitropoliei Ungro-Vlahiei. vol. II*. București.
- Iorga, N. 1902. *Sate și preoți din Ardeal*. București.
- Iorga, N. 1904. *Studii și documente cu privire la istoria românilor. vol. VII*. București.
- Iorga, N. 1905. *Istoria românilor în chipuri și icoane. Vol. II*. București.
- Iorga, N. 1908. *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a Românilor. vol. I*. Vălenii-de-Munte.
- Iorga, N. 1915. *Histoire des Roumaines de Transylvanie et de Hongrie. vol. I*. București.
- Iorga, N. 1926. *Istoria literaturii românești. vol. I*. ed. a II-a. București.
- Iorga, N. 1928. *Istoria Bisericii românești. vol. I*. București.
- Iorga, N. și G. Balș. 1922. *Histoire de l'art roumain ancien*. Paris.

- Lapedatu, Al. 1906. *Episcopia Strehaiei și tradiția scaunului bănesc de acolo*. București.
- Lupaș, I. 1918. *Istoria bisericească a românilor ardeleni*. Sibiu.
- Lupaș, I. 1928. *Lecturi din izvoarele istoriei române*. București: Cartea Românească.
- Mangra, V. 1906. *Mitropolitul Sava II Brancovici, 1656-1680*. Arad.
- Metేశ, Șt. 1930. *Viața bisericească a românilor din Țara Oltului*. Sibiu.
- Metేశ, Șt. 1935. *Istoria Bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Ungaria. vol. I*. Sibiu.
- Moisescu, Gh., Șt. Lupșa și Al. Filipașcu. 1957. *Istoria Bisericii Române. Manual pentru Institutele Teologice. vol. II*. București.
- Năsturel, P.V. 1914. Mănăstirea Strehaia. *Revista pentru istorie, arheologie și filologie XIV*: 89-98.
- Plopșor, N. 1940. Documentele de închinare a mănăstirii Strehaia la Orfanotropion. *Oltenia I*: 67-75.
- Sîrbu, I. 1904. *Istoria lui Mihai Viteazul. vol. I*. București.
- Șerbănescu, N. 1954. Documente despre Episcopia Strehaiei. *Mitropolia Olteniei* 11-12: 489-509.
- Șerbănescu, N. 1961. Noi mărturii despre Episcopia Strehaia și episcopul ei Daniil. *Mitropolia Olteniei*: 57-78.
- Ștefănescu, Șt. 1956. Începuturile băniei de Craiova. Pe marginea unui document recent publicat. *Studii și materiale de Istorie Medie I*: 328-39.
- Urechia, V. A. 1892a. *Istoria Românilor. vol. VIII*. București: Tipografia "Gutenberg" Joseph Göbl.
- Urechia, V. A. 1892b. *Istoria Românilor. vol. X*. București: Tipografia "Gutenberg" Joseph Göbl.
- Urechia, V. A. 1892c. *Istoria Românilor. vol. XI*. București: Tipografia "Gutenberg" Joseph Göbl.